

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

27. De Exartesi Figurarum, & Figuris declamatoriis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

SERMOCINATIO, ET ORATIO
valde morata.

Philipp. 4. **Α**λλά επειδάν ἐ τῷ πρὸς φίλιππον ἐμ-
πέτη, οὗτος ἀναστάς λέγει, ὡς οὐ δεῖ
ληρεῖν, οὐδ' ἰσχυροῖν πόλεμον παραθεῖς οὐθὲν
ἔχεις. τὸ τὴν εἰρήνην ἀγεῖν ὡς ἀγαθόν, καὶ τὸ ἰσ-
χυροῖν δύναμιν μεγάλην, ὡς χαλεπὸν, καὶ διαρ-
πάζειν πῆνές τὰ χρήματα βέλονται; καὶ ἄλλως
ὡς οἰοῦνται, ἀληθευδότες λέγουσι. ἀλλὰ δ' εἰδὼς
τὴν μὲν εἰρήνην ἀγεῖν, οὐχ ὑμᾶς πείθει, οἷγε
πεισεμένοι κληθῆτε, ἀλλὰ τὸν τὰ πόλεμον
παράθηοντα. ἀν γὰρ ἐκείνῳ πείθῃ, τὰ γε ἀφ' οὗ
μὴ ὑπάρχει.

Sed ubi aliqua Philippi mentio incidere,
statim quidam surgens dicit: non esse nu-
gandum, nec decernendum bellum: atque or-
dine collationem instituit: in pace vivere
quam præclarum? & magnum alere exerci-
tum, quam difficile: & quidnam diripere vo-
lunt ærarium: aliasque fabulas narrant; ut opi-
nantur, verissimas. Verum, pacem, ut seruetis,
non vobis certe est persuadendum, quibus
persuasum est: sed illi, qui rei militari vacat.
Cui persuasum si fuerit: in vobis sanè mota
nulla erit.

II A P P H Σ Ι Α.

Philipp. 11. **Ε**γὼ νῦν τοὺς θεοὺς τὰ λέγειν μὲν ἀπαρρησίως
ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι, οὐχ
ἵνα εἰς λοιδορίαν ἐμπέσω, ἐμαυτῷ μὲν ἔστι
λόγον παρ' ὑμῖν ποιῆσαι, τοῖς δὲ ἐμοὶ πορτοκρῆ-
σασιν ἔσταρχῆς. καὶ γὰρ πρὸς ὑμᾶς πρὸς αἰσθη-
τῶν πάλιν γέλε λαβεῖν παρὰ φίλιππον. οὐδ' ἵνα
τινῶν ἄλλων ἀδολοσχῶ. ἀλλοίμην ποτ' ὑμᾶς λυ-
πήσειν ἢ φίλιππον πρὸς ὑμᾶς μᾶλλον ἢ τὰ νυνί.

Ego ita me Dij ament, verum apud vos libe-
rerè dicam, & non dissimulabo: non ut
conuitium delapsus, efficiam, ut ego vicissim
conuitijs apud vos incessar: ijs autem, qui ab
initio mihi infesti fuerunt, novam præbeam
occasionem aliquid accipiendi à Philippo, ne-
que, ut frustra garriam: sed quod aliquando
nobis molestiora Philippi facta puto, quam
nunc.

D E P R E C A T I O.

Philipp. 11. **Τ**αυτ' οὖν, ὡς μὲν ὑπομνήτοις, νῦν ἵκανῶς
εἶρηται. ὡς δὲ ἀνέστα δεῖν μάλιστα ἀκρι-
βῶς, μὴ γένοιτο ὡ πάντες θεοί.

Hæc igitur, ut admonendi gratia, nunc di-
xisse sufficiat: absit autem, idque Dij omnes
prohibeant; ne experiundo certissime com-
probentur.

De exarseti figurarum, & figuris declamato-
rijs.

CAPVT XXVII.

Aliud est tractationis genus omnino pi-
ctum, effluens, & declamatorium, qua-
re est logodædalorum, qui ad aurium po-

tius delicias, quam ad probabilitatem elabo-
rant orationem; cuius hic exempla nonnul-
la subijciemus, in quibus figuras figuris
implexas, & contortulas acu-
minum conclusiones
possis agnos-
cere.

ΥΥ

ΕΡΗ-

Cestius. Sc.
nel. l. 1. c. 61.

Epanedict.

In Sacerdote debere aestimari pudicitiam, innocentiam, felicitatem, quam pudica sit, miles ostendit, quam innocens Iudex, quam felix reditus.

Tidem Silo
Pompeius.

Subiectio.

Eam vobis Sacerdotem promitto, quam incestam nulla facere possit fortuna. Potest aliquid seruitus cogere: seruitur, & barbaris, & piratis: Inviolata apud illos manfit. Potest aliquam corrumpere prolapsi, in vitia saeculi, prava consuetudo: etiam matronarum notum in libidine magisterium. Licet illam ponatis in lupanari, & per hoc illi intactam pudicitiam efferre contingit. Fuit in loco turpi, probrosè leno illam prostitu- it, populus adoravit: nemo non plus ad ser- uandam pudicitiam contulit, quam ad vio- landam attulerat. Multum potest ad tectum quoque pudici animi propositum: hostis gla- dio non succumbet: imò, si opus fuerit pu- dicitiam vindicabit. Incredibilem video in puella rem promittere: iam praestitit. Ado- lescentem misericordia populi beneficium polluere tentantem gladio repulit. Fuit, qui illam accularet cordis. Absoluta est. Ne qua vobis posset esse dubitatio, qua ventura erat Sacerdotium, an pura esset, an integra: iam iudicatum est.

Subiectio cum Epiphonemate, Apostro-
phe, ad rem inanem, &c.

Anaphora.

Cui me vita reseruas? ut aedificem? As-
pice incendium: ut nauigem? Aspice naufra-
gium: ut educem? Aspice sepulchrum.

Exclamatio.

De forti sine manibus ex Triario: *Dij boni,
& has manus aliquis derisit, & controuers. 4. in
forti sine manibus.*

O misera pietas, inter qua parentum vota con-
stisti.

Et de olympicis fratribus, qui patr. s. mi-
nas veriti, cū inter se pugnarent mutuis vul-
neribus conciderant, iuuenes inuicti nisi hatu-
issent patrem: p. iuuenes, nec parricidii patri ne-
gare potuissent.

Retrò amnes fluans, & sol contrario cursu or-
bem renocet: cōfugiat sacri legis ad aras, raptorem
rapta vindicat.

Aporia.

De filia Archipiratae. Tu jbis: Quo infelix,
Cont. 6. l. 1. quas petitura regis: quae est enim tibi ali-

quis locus? pater tuus nobis maria praelūsit,
meus terras.

Sed vincitur petiturus est: si non vincitur,
seruiturus est ei, a quo in crucem petitur. Ex
altera parte lex est, ex altera testamentum,
crux vtrimque.

Lactatus inter duos patres, vtriusque filius,
semper tamen felicioris abdicatus: positus
inter duo pericula. Quid faciam? qui alit, ab-
dicant: mendicant, qui non alunt. Illud tamē
pater Deos restor, diuitem te relinquo.

Arelly. Euf.
cip. n. cont.
lib. 1.

Anaphora mixta, cum Asyntheticis, cum
Anaresti, & Anisthesi.

Quando ergo, inquit, optabis? Hoc tempo-
re non possum: curo vulnera: familiam relin-
cam: expugnatam domum litgeo: ereptam vir-
ginitatem consolor: minatem sibi ipsi custo-
dio. Quando optabis? cum rapta voluerit, nō
cum raptor. Quando optabis, cum tu nolles.
Quando, inquit, optabis? Paro me optioni,
confirmo animum.

L. 3. am. 10.

Anaphora mixta.

Venit subito deformis squallore, lachry-
mis. O graues fortuna vires tuae, ille diues
modo superbius rogauit alimenta, rogauit fi-
lium suum, rogauit abdicatū suum. Interro-
gas, quamdiu rogauerit: ne Diij istud nefas
patiantur, ut diu rogauerit: diutius tamen,
quam tu. Quaritis, quid fecerit? quod sole-
bat.

Blandip. 12.
l. 1. n. 40.

Distributio.

Sumpsi instrumenta mortis, solitudinem,
& laqueum: alterum aptum morituro, al-
terum misero: quisquis interuenierit si amicus
es, desse: si inimicus, specta.

Senec. lib. 1.
cont. 1. am.
50.

Seruiēbat forum cubiculo, Praetor mere-
trici, carcer conuiuii, dies nocti. Vbi Seneca
vltimam partem dictam notat, ad implendum
tetracolum: quae enim sensum habet, seruiē-
bat dies nocti?

Masuriu.
107.

Quod sordidatus fui, luctus est: quod fleui,
pietas est: quod non accusaui, timoris est:
quod repullus est, veltitum est.

Aluonius
lib. 1. o. 1.
cont. pag.
107.

Distributio cum Anaphora.

Vt sciamus illam apud leonem fuisse,
blanda est: ut sciamus apud piratas, cruenta
est. Nemo, inquit, me attigit: domi leno-
nis rationes captura conueniet. Age, si quis
hoc ipsum concupiuit: quod virgo eras?
Age, si quis ne negare posses? ferrum appu-
lit?

Masuriu.
p. 1. cont.
2. lib. 1.

Epi.

Epiphora. Anaphora. uo-
mae protan.

Defertor patris, inimici cliens, vxoris man-
cipium, non stenuisti patrem, non quaeruisti,
sic inimico placuisti.

Concessio.

De vestali accusata, quod scripsisset hunc
versum:

Felices nupta, moriar, nisi nubere dulca
est.

Vixit modestè, castigatè. Non illi cultus
luxuriosior: non conueratio cum viris licen-
tior. Vnum crimen vobis confiteor: ingen-
ium habet. Quidni inuideat Cornelii? Quid
ni illi, quae Catonem peperit! Quidni Sacer-
dotes parentibus?

Hypotyposis.

De reo occiso in conuiuio à Flaminto. In-
ter temulentas reliquias sumptuosissimæ cœ-
næ, & fastidiosos sub ebrietate cibos, modò
excisum caput humanum fertur, inter purga-
menta, & iactus cœnantium, & sparsam in
conuiuio scobem humanus sanguis euer-
ritur. Si quis autem est, iudices, qui desi-
deret, vt Prætoris referam crudelitatem,
quot præter hunc ingulauerit, quot innox-
ios damnauerit, quot carcere incluserit: huic
ego me satis facturum polliceor. Vno conui-
uio, cum sua prætura rem euoluam, insti-
tuuntur ab isto in pronincia epulæ, & mag-
nifico apparatu extruitur conuiuium, distin-
guuntur argenteis poculis aurea.

Quid multa? è carcere in conuiuium præ-
toris, cui stupenti misero meretrix aridet,
interim virgæ promuntur, & victima crude-
litate ante mensam, ac Deos trucidatur.
Miserum, imperij Romani terrore iustissi-
mò qui crudelitate superasti omnes tyran-
nos, soli tibi inter epulas voluprati fuit mori-
entium gemitus.

Hic vltimus apparatus cœnæ fuit. In eo-
dem triclinio video Prætozem, amatorem,
scorta, cardes Meretricis, Prætoris, Prætor pro-
uinciae imperat. In conuiuio constituitur ca-
tenatus: qui cum languentes Prætoris istius
aspexit oculos, existimans ipsum Prætoris be-
neficium dimitti, gratias istis agere, & vtrif-
que manibus mensam tenent. Dij, inquit, im-
mortales tibi parem gratiam referant. Qui-
cunque in eodem triclinio accubabat, alius
vberim demisso capite flebat: alius auerte-
bat ab illa crudelitate oculos: alius ridebat,
quo gratior esset meretrici. Hic iste inter va-

rios conuiuiarum vultus submoueri iubet:
miserum stare ad præbendas ceruices immo-
tam. Interim distinguitur moriapoculis: nec
sobrii quidem carnificis manu, ciuis Roma-
nus occisus est. Non peto, quo minus securi
percutiatur: illud rogo, legi potius, quam
scorto cadat. Memento terrorem imperio
quæri, non oblectamenta mulierculis. Quid
ego nunc referam, iudices, ludorum genera,
saltationes, & illud dedecoris certamen,
Prætor ne se mollius moueret, an mere-
trix?

Exsurgite nunc Bruri, Horatii, Decij, & cæ-
tera decora imperij. Vestri faeces, vestra
seures, in quantum, Pro bone Iupiter! de-
decus reciderunt. Istis obscenæ puellæ io-
cantur. Quid si per Deos immortales, nullo
solemni die, populo inspectante, in foro
conuiuium habuisset, non minuisset maesta-
tem imperij nostri. Atqui, quid interest
conuiuium in forum, an forum in conuiui-
um attrahas? (Deinde descripsit qualiter in
foro decolletur,) Ascendit prætor tribunal
inspectante prouincia, noxiæ post terga ligā-
tur manus, statim inrento, ac tristi omnium
vultu, fit à præcone silentium. Adhibentur
deinde legitima verba, canitur ex altera par-
te classicum. Nunquid vobis videor de-
scribere conuiviales iocos? Heu! quam dissi-
milis exitus iniurijs adest. Accusauit te: quis?
iudicauit te: quis? te Prætor damnatum pro-
nuntiauit: occidit meretrix.

Descriptio mutilorum.

Huic caeci innitentes baculis vagantur, Sexti Seneca
huic trunca brachia circumferuntur, huic con-
uulsi pedum articuli sunt, & torti tali, lib. 10.
huic elisa crura, illius immolatis pedibus, cont. 3. p.
eruribusque foemina contudit: aliter in quem-
que scruens ossifragus iste, alterius brachia
amputat, alterius enervat: alium distorquet,
alium delumbat, alterius diminutas sca-
pulas in deforme tuber extundit, & nihil in
crudelitate captat. Produc age dum famili-
am semiuam, tremulam, debilem, cœ-
cam, mancam, famelicam, ostende nobis ca-
ptiuos tuos volo, in hercules, nosse illum spe-
cum tuum, illam humanarum calamitatum
officinam, illud infantium hospitalium, sua
cuique calamitas, tanquam ars assignatur.
Huic recta membra sunt, & si nemo obster-
natura, proceritas micabit, ira frangatur,
vt humo se allevare non possit, sed pedum,
crurumque resolutis vertebis reptet:
huic

Y y 2

Iulius
Dionysius
lib. 9. cont.
p. 92.
Alburtii
lib.

huic extirpentur radicitus : huic speciosa fa-
cies est: potest formosus mendicus esse; Re-
liqua membra inuolida sint, vt fortunæ ini-
quitas in beneficia sua fauentis, magis ho-
minum animos peruellat. Sine satellitibus ty-
rannus calamitates humanas dispensat.

Gradatio mixta, cum Epanodo.

Cornelij Hispani P.
11. cont. 1.
n. 30.
Homo est: non vis ali hominem? Cuius est:
non vis ali ciuem? amicus est: non vis ali a-
micum? propinquus est: non vis ali propin-
quum? sic peruenitur ad patrem. Homo
est, cuius est, amicus est, propinquus est.
Ergo non erit vitium porrexisse supem, nisi
dixero pater est.

Pempeij Sileni p.
14 n. 10.
l. 1. cont. 2.
Tu Sacerdos: quid si tantum captus? quid si
tantum prostituta? quid si tantum homicida?
quid si tantum rea fuisses?

Interrogatio.

Argentar. sen lib 1.
cont. 1 p.
n. 50.
Accessit, inquit, ad me pater obrutus, for-
didus, tremens, deficientibus membris: roga-
uit alimenta. Interrogavos, iudices, quid
facere oporteat? Nam istum non interro-
go: scit quid facturus sim: nam patrem, vt al-
teri patri faciam iniuriam, alteri inuidiam.
Cum veruisset me alimenta prestare, si qua
est fides, non putavi illum ex animo vetare.
Lenocinatur, inquam, gloriæ meæ, vt videar
etiam prohibitus aluisse.

Ad significandum fratrem edium

Emphasis.

Syriac. li. 1.
p. 13. n. 20.
cont. 1.
Vos, iudices, audite, quam valde egerim,
fratrem rogavi.

*Figura constans obscuris sententijs
per Metonymiam.*

Fulvij Sparfi Sene-
ca p. 14. n.
10. l. 1. cont.
2.
Quid inclusa feceris, nec querere debemus,
nec scire possumus.

Epistrophe nobilis cum Antithesi.

Cornelij Hist. cont.
2. p. 14. n.
10. l. 1.
Sacerdoti pro libertate vota facienda sunt:
captiuæ mandabitur? pro pudicitia vota
facienda sunt: prostituta mandabitur? pro
militibus vota facienda sunt: isti manda-
bitur? Id enim deerat, vt templa eas recipere,
quas, aut carcer, aut lupanar eiecit.

Antith.

Mento Se.
nec. cont. 2.
p. 14. li. 1. n.
30.
Non potest in ea sperari Sacerdos, in qua
sperari meretrix potest. Alijs oculis virginem
leno æstimat, alijs pontifex.

Paralepsis cum descriptione, &

Apostop. si.

Describam aunc ego pendentem fluctibus.

carcerem, & catenas macie mea laxatas, & detritam lateribus meis conficiam malorum carinam, & obrutam perennibus tenebris feralis loci cruentam cœcitatem? Ista vero, si quid pudoris habeo, tacenda sunt.

*Prosopœia, cum Hypotyposi,
& reticentia.*

Non dignum illud spectaculum latronibus erat, cum pater, filiiisque de vinculis contenderent, & sibi quisque carcerem vindicaret. Ego iam visu defendebam meum, & in his annis tam maturam mortem asserbam. At ille contra, ego te in calamitatibus deseram? Ego alligatum relinquam? & quodammodo ad matrem redibo, quæ misera desiderio tui dies, noctesque fletibus iungit, quæ vivere sine te non potest? Non dicebat tamen omnia, & cum assiduus plangens, & irrequietas diceret lachrymas, adiciebat, iam pater cœca est, fortasse si redieris, videbit. In summa, non recedo: fas est matrem inuitis parentibus bene facere. Non recedo, si perseveras, demus piratis lucrum. Aut vicarius ero, aut comes. Quantum inter hæc fleuit? Quandiu cecidit oculos suos? Si perseverassem, deos ex cœcaueram. Obstupuerunt pietate tanta, etiam latrones, & per immobiles ante vultus fletus cucurrit. Non tenuissent fortasse iuuenem, nisi redempturos parentes talem filium credidissent. Ipse in se transtulit ferreos nexu, & hilarior alligatus est filius, quam solutus est pater. Supremum tamen, & nefas in æternum, me iam catenatis manibus amplexus, postquam mei cura discesserat, matrem, inquit, tibi per hæc merita commendo. Tu illam tuere, defende, ama, ne relinquas sic paria faciemus.

Abacta est à perituro prima mater, & modo sedula ministeria seruorum repente mutata sunt in mortis officia. Detrahuntur tremantibus velamenta membris, & vt grassaturas manus totum corpus admitteret, nudatur miserabilis, ac defendenda macies. Toto deinde tenditur toro, & ad immobilem, rigidamque patientiam per omnia lectuli spacia duraturus exponitur. Accipit carnifex ille telum, non quo dextra statim torum vultus imprimeret, sed quod leuiter, paulatimque descendens, animum in confu-

nio mortis; ac vitæ librato dolore suspende-
ret. Hæc exhortatio, hoc fuit petituri iuue-
nis alloquium: fortiter dura, patienter ad-
mitte, sanabitur frater. Non est quod exani-
meris metu, dolore deficias. Caue viscera ex-
clamatione ne lasles, anhelitu, gemituque
concurias, ne remedium pereat alienum.

Passus est miser discurrentem per omnia
reterati pectoris improbum vagæ artis erro-
rem. Contentum fuisse medicam, toto ho-
mine discendentem primo putatis aspectu? E-
gesta sæpe vitalia, pertractata, deducta sunt,
fecerunt manus plura, quam ferrum: Stat
iuxta medicum pater, apertis visceribus, in-
hians stillantem animæ cædem cruentis ma-
nibus agitantem, ne festinet, hortatur iubet
altius, diligentiusque scrutari, interrogat,
dubitat, contendit, affirmat; & accipit de fi-
lij morte rationem. At mulier infelix cluis
aduoluta foribus, cruentumque secretum to-
to corpore effringens, velut super busta, tu-
mulosque clamabat: Audi, miserrime iuue-
nis, si quis adhuc tibi superest sensus, exau-

di, non permisi hoc mater, crede orbitati
meæ, crede lachrymis, nec frater hac veller-
ratione sanari. Inter hæc reficiebatur miser
haustibus, detinebatur alloquijs, comprime-
batur residuus cruor, cludebantur aperta vi-
talia. Nemo vnquam tam noua pertulit com-
menta sauitia, tanquam sanaretur occisus
est.

Prosopopœia per incisa in affe-
ctibus.

Prosopopœia per incisa in violento affectu.
Pater petit ab vxore sepulturam filij, quem
ipsa in sepulcrum volebat.

Per matrimonium te verus, & per mutu-
am charitatem, quæ vtrique nostrum magno
constat, adijcio, per commune pignus, per an-
nos pariter actos, & beneficio filij plures, per
meum in te obsequium iam mei miserere,
cuius soles. Crede mihi, hoc quod patior,
carcere peius est, captiuitate crudelius. Mea
ista pœna est. Quid tibi tantum
mali feci? quid
ostendi?

Finis Libri Septimi.

